

Zeki Öğdem¹
Emre Sönmez²
Onur Ülker³
Ferit Demirbağ³
Murat Söylemez³

Okul, Çevre ve Aile İlişkilerinin Yönetimi

Administration of School, Environment and Parent Relations

Öz

Okul, içinde yer aldığı çevrenin bir parçası olup toplum ve çevresi için var olan bir kurumdur. Okulların çevre ve aileyle ilişkileri öteden beri giderek önem kazanmaktadır. Eğitim sistemleri, sanayi, teknoloji, bilim, tarım, sağlık vb. alanlarda ülkenin geleceğini etkileyeceğinden ülkedeki tüm kurum, kuruluş ve sektörler okulun çevresi olarak düşünülebilir. Nitelikli ve etkili bir okul için, çevre ve aileyle işbirliğinde hem aile hem de okulun rol ve sorumluluklarının bilinmesi gerekir. Nitelikli bir işbirliği için ise ailelerin ve okulların ayrı ayrı ortak ve sıralı sorumlulukları vardır. Eğitim-öğretimin hedeflerine ulaşmasında güçlü bir ev-okul işbirliği ve aile katılımının sağlanması gerekir. Evdeki destekleyici eğitim-öğretim sürecine veli katılımı gerçekleştiğinde öğretmenlerin eğitim ve öğretim sürecini daha verimli bir şekilde kolaylaştırmalarına yardımcı olur. Okula velinin katılımı sağlandığında ise, ebeveynlerde eğitime dâhil olma arzusu ve okulu sahiplenme duygusu oluşacaktır. Okul-çevre ilişkilerini geliştirmede okul müdürüne farklı rol ve sorumluluklar düşmektedir. Bu rol ve sorumluklar, veli-öğretmen-çevre ilişkilerine öncülük etmekle başlar. Nitelikli bir eğitim-öğretim sürecinde okullar, sosyal yönden adil, demokratik ilişkiler kurmaya eğilimli, diyaloga ve güç paylaşımına değer veren eğitimcilerle sahip olmalıdır. Aileler ve topluluk grupları arasında karşılıklı saygıya dayalı ittifaklar oluşturulmalıdır. Aile katılımı, çocukların nitelikli eğitimi için önemli bir ögedir. Nitelikli okul ve aile işbirliğinde, hem öğretmene hem de aileye farklı rol, görev ve sorumluluklar düşmektedir. Söz konusu süreç, karşılıklı işbirliği halinde sürdürüldüğünde taraflar açısından birçok avantajlar sağlayacaktır. Nitelikli ve etkili okul-aile işbirliği, öğrencilerin tutum, davranış ve zihni gelişimlerini, becerilerini ve başarısını artırmaktadır. Bunun yanı sıra etkili bir işbirliği, öğretmen-aile ilişkilerini geliştirecek, okulda paylaşımcı ve katılımcı bir iklim oluşmasını sağlayacak, öğretmenin iş doyumunu yükseltecek, okulun faaliyetlerine velilerin gönüllü ve aktif katılımını sağlayacak, veliler okula karşı pozitif duygular hissedecek, okula ve eğitime ilgileri daha da artacaktır.

Anahtar Sözcükler: Taşınmalı Eğitim, Öğrenci, Sorunlar

Abstract

The school, as a part of the environment, is an institution that exists for society and the environment. The relations of schools with the environment and parent are becoming increasingly important. Since the current education systems of countries will affect the future of the country in the fields of industry, technology, science, agriculture, health, etc., all institutions, organizations and sectors of the country can be considered as the environment of the school. For a qualified school, environment and parent co-operation, both the parent and the school should know their roles and responsibilities. For a qualified co-operation, families and schools have separate responsibilities, families and schools have common responsibilities, families and schools have sequential responsibilities. It is necessary to ensure a strong home-school co-operation and parent involvement in achieving the goals of education and training. When the task of parental involvement at home is fulfilled, parental involvement in the supportive educational process at home helps teachers to facilitate the process more efficiently. When parental involvement in the school is ensured, parents will have a desire to continue to be involved and a sense of ownership of the school. The school principal has different roles and responsibilities for school-environment relations. These roles and responsibilities start with pioneering parent-teacher-environment relations. In a quality education process, schools should have educators who are socially just, inclined to build relationships as part of democratic schools and value dialogue and power sharing. Alliances based on mutual respect should be formed between families and community groups. Parent involvement is an important element for the quality education of children. Both the teacher and the parent have different roles, duties and responsibilities in quality school and parent co-operation. This process will provide many advantages when it is carried out in co-operation and mutually. Qualified and effective school-parent cooperation increases the student's attitude, behavior and mental development, skills and success. In addition, an effective cooperation will improve teacher-parent relations, create a sharing and decision-making climate in the school, increase the job satisfaction of the teacher, ensure the voluntary and active participation of parents in the activities of the school, parents will feel positive feelings towards the school and increase their interest in school and education.

Keywords: School environment, family relations, school administration, leadership

1. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

2. Gazi Üniversitesi

3. MEB, Uzuntarla Ortaokulu

GİRİŞ

Ulus devletlerle birlikte ulusal eğitim sistemleri de gelişmiş olup okullardaki formel eğitim sürecinde ülkeler tarafından, nasıl bir vatandaş yetiştirilmeli, yetişmiş vatandaşların donanımı ve özellikleri neler olmalı ve gelecekteki toplumu nasıl geliştirmeli gibi sorular, ülkeler tarafından hep sorulmuş ve sorulmaktadır. Bu nedenle okul, çevresini ve çevre de okulu karşılıklı etkileyen etmenler olarak birbirleriyle sürekli etkileşim halindedir. İhtiyaroglu'na (2020) göre, çevresine duyarsız, çevresinden kopuk bir okul düşünülemez. Çünkü okullar bir sistem olarak girdilerini, içinde bulunduğu çevreden sağlamakta olup çıktılarını da söz konusu çevreye sunmakta, çevrenin beklenti ve taleplerin doğrultusunda okul süreçlerinde gerektiğinde yeniden düzenlemeler yapmaktadır. Bu nedenle okullar, öğrencilerde üst düzeyde öğrenme kazanımları gerçekleştirmek için okulun hem iç hem de dış çevresindeki dinamikleri ve gelişmeleri algılamak ve bunlara hızlı cevap vermek zorundadır.

Şişman'a (2021) göre çoğu sosyal ve eğitsel problemin sorumlusu okullar olmayıp sadece okulların sorumluluğunda olmayan bu problemlerin çözümü de okulların tek başlarına üstesinden gelebilecekleri durumlar değildir. Öğrenciden beklenen başarı, ilerde kazanması beklenen rol ve sorumluluklar, büyük ölçüde ailenin ve çevrenin özellikleriyle yakından ilgilidir. Okul, çevrenin malı olan ve çevre için var olan bir kurumdur. Okulların giderek çevreden ve aileden soyutlanması, okulların gerçek işlevlerinden uzaklaşması anlamına gelmektedir. Bazı toplum ve ülkelerde okullar, belli yaş gruplarındaki çocukların ve gençlerin günün belirli saatlerinde bulunma zorunluluğu hissettikleri yerler olarak görülebilmektedir. Okul dışında, okula alternatif öğrenme yerlerinin ve öğrenme kaynaklarının artması, okulların sadece diploma almak için gidilmesi gereken yerler olarak görülmesine neden olmaktadır.

Eğitim sisteminin temel unsuru olarak kabul edilen okul, nitelikli eğitim-öğretim etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelen paydaşların oluşturduğu açık bir sistem olarak tanımlanabilir. Okulun çevresini oluşturan paydaşların en önemlileri, aile ve okulun bulunduğu çevredir. Okullar, buldukları çevreye uyum sağlayabilmek, gerektiğinde dönüştürebilmek amacıyla ailelerle ve çevreyle sürekli iletişim ve etkileşim halinde olmalıdır (Nayir, 2021). Ancak o zaman okul, toplum ve çevre ile uyumlu ve nitelikli bir işbirliği sağlamış olacaktır.

Okul ve Çevre İlişkileri

Okul ve çevre ortaklığı, diğer araştırma konularıyla karşılaştırıldığında yeni bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bilgi; daha sofistike teoriler, genişletilmiş araştırma soruları, gelişmiş analiz yöntemleri, eğitimcilerin ve politika liderlerinin ilgi ve çabalarıyla son yıllarda sürekli artış göstermiştir. Farklı sınıf düzeylerinde ve farklı topluluklarda okul programlarının ve aile katılımının doğasını ve etkilerini incelemek için çeşitli yöntemler kullanan araştırmacılar tarafından disiplinler arası ve ülkeler arasında ilerlemeler kaydedilmiştir (Epstein & Sheldon, 2006). Eğitim sistemlerinin yakın ve uzak çevresi, ülkenin tüm sınırları olarak tanımlanabilir. Ayrıca eğitimle ilgili çevrenin içine son dönemlerde teknoloji, internet, web ve öğrenci alımı gibi diğer konular da dahil olup eğitim sistemleri ve okullar başka ülkelerle karşılıklı ilişki ve etkileşim içindeyse bu durumda eğitim sisteminin çevresi, diğer ülkeleri de kapsar (Bozkurt, Bayar & Üstün, 2018). Hatta günümüzün küreselleşmiş dünyasında okulların çevresinin tüm dünya olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Okul-çevre ilişkisi; okul, toplum, iş çevreleri ve toplumun diğer üyeleri arasında okul ve toplumun ortak başarıları için geliştirilen işbirliği ve ortaklık ilişkisi olarak tanımlanabilir. Nitelikli bir eğitim-öğretim süreci için bütün paydaşların uyum içinde çalışması gerekir. Okul-çevre ilişkilerinde amaç, eğitimle ilgili olan herkesi bu sürece katarak işbirliğini sürekli canlı tutmaktır. Okul, nitelikli bir eğitim-öğretim ve öğrencinin sosyal ve akademik başarısı için, sadece çevresini tanımakla yetinmeyip aynı zamanda kendisini de çevresine tanıtmalıdır. Okul, amaçlarını gerçekleştirmek için uygulanan öğretim programını ve yürütülen etkinlikleri tanıtmak, bu konularda toplumu bilgilendirmekle görevlidir. Okulun bu misyonunu okul müdürü gerçekleştirir. Okul müdürü, okulun amaç ve görevlerini topluma tanıtarak, çevresel beklentileri önemli ölçüde yönlendirebilir (Balay, 2021).

Ülkelerin mevcut eğitim sistemleri, ülkenin, sanayi, teknoloji, bilim, tarım, sağlık vb. alanlarda geleceğine etki edeceği için tüm kurum, kuruluş ve sektörler, okulun çevresi olarak düşünülebilir. Bozkurt'a, (2021) göre, okul çevresinde birçok grubun oluşumu doğaldır. Sendikalar, dernekler, iş çevreleri, çeşitli cemaat ve gruplar, okulları kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmek isterler. Bu istek ve öneriler, okulun eğitim-öğretim sürecini, amaçlarını ve hedeflerini çok etkilemediği ve okulun bu tarz beklentileri dengede tuttuğu sürece

bir problem yoktur. Çevre ve okul arasında iyi bir iletişim ve işbirliği kurulmasının çeşitli avantajları bulunmaktadır. Böylece, okulun çevre içindeki konumu, başarı ve başarısızlıkların tanınması kolaylaşır. Bu şekilde okul, topluma yönelik görevlerini yerine getirebilir.

Okul ve Aile İlişkileri

Okullar, ülkede yaşayan çocukları ve gençleri eğitmekle görevli kurumlar olsa da öğrencilerin akademik, davranışsal, sosyal ve duygusal yönlerden gelişiminde, ailelerin ve ev ortamının rolü tartışılmaz şekilde önem taşımaktadır. Aileler ve okullar, birlikte çocuk ve gençler için öncelikli sosyalleşme mekanlarıdır. Araştırmalar ve yapılan çalışmalar, ailenin ve okulun eğitimde işbirliği ve iletişim halinde olması gerekliliğini vurgulamaktadır (Christenson & Reschly, 2010). Okul ve ailelerin işbirliği ve etkileşimi, çocukların yaşına, sınıf düzeyine, sosyal ve bilişsel gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Araştırmacı ve uygulayıcıların aile ve okul ilişkileri hakkındaki düşüncelerinde üç temel bakış açısının rehberlik etmesi önerilebilir (Epstein, 2018):

- Ailelerin ve okulların ayrı ayrı sorumlulukları,
- Ailelerin ve okulların ortak sorumlulukları,
- Ailelerin ve okulların sıralı sorumlulukları.

Patrikakou ve Weissberg'a (2007) göre veliler ve eğitimciler, çocukların okulda ve hayatta başarılı olmak için temel sosyal, duygusal ve akademik becerilere sahip olup bilgili, sorumlu, şefkatli bireyler olmalarını ister. Bu amaç doğrultusunda çocuğun akademik, duygusal ve sosyal gelişimleri için aile, okul ve çevrenin uyum içinde birlikte hareket etmesi gerekir. Çünkü dünya değişmektedir ve artık ailelerin üzerinde ekonomik ve sosyal baskılar artmaktadır. Öğrenciler, erken yaşta internet ile tanışmakta, doğruyu algılayabilecek gelişim düzeyinde olmadıkları için zarar verebilecek unsurlarla karşılaşma ihtimalleri yükselmektedir. Bu yüzden eğitim-öğretim sürecinin aksamadan hedeflenen doğrultuda gerçekleşmesi için aile ve okula şu üç temel görev düşmektedir:

Ev ve okul arasındaki iletişim: Ev ve okul arasındaki iki yönlü iletişim, çocukların sosyal yeterliliğini destekleyen en önemli faktördür. Eğitim-öğretimin hedeflerine ulaşmasında sağlam bir ev-okul işbirliği ve aile katılımı sağlamak gerekir. Ev ve okul arasındaki iletişim, olumlu, sürekli, tutarlı ve kalıcı olmalıdır. İletişim, eğitim-öğretim hedefleri

hakkında bilgi içerirken özel iletişim de çocuğun doğru yönde ilerlemesini içerir. Genel veya özel olsun iletişim anlamlı, üretken ev-okul bağlantıları kurmanın ve sürdürmenin anahtarıdır.

Evde veli katılımı: Evdeki destekleyici eğitim-öğretim sürecine veli katılımı öğretmenlerin süreci daha verimli bir şekilde kolaylaştırmalarına yardımcı olur; velilere, okul müfredatının karmaşıklığı ve zamanlarının talepleri ışığında katılımlarını anlamlı kılmak için gereken özgünlüğü sağlar.

Okula veli katılımı: Modern yaşamın talepleri göz önüne alındığında aileleri okula dahil etmek, evdeki katılımdan daha büyük zorluklar içerir. Çoğu zaman ebeveynler de uzun saatler çalışır ve okul toplantılarına veya etkinliklerine katılmayı reddeder. Fakat velinin okula katılımı sağlandığında, ebeveynler de dâhil olmaya devam etme arzusu ve okulu sahiplenme duygusu oluşur.

Pianta ve Walsh (1996), okul-çevre-aile-öğrenci arasındaki gelişimsel ilişkiye sistem yaklaşımı açısından yaklaşarak öğrencinin kişisel gelişimini kişiler (veliler, öğretmenler, öğrenciler), ortamlar (ev, okul) ve kurumlar (topluluk, hükümetler) arasındaki dinamik süreç ile açıklamıştır. Bu yaklaşıma göre öğrenci, bir sınıftan diğerine geçiş yaparken okul, aile ve toplum arasındaki ilişkilerde meydana gelen temel değişimleri ve bunun nasıl gerçekleştiğini de öğrenir. Dolayısıyla bir öğrencinin eğitimdeki ilerlemesini yalnızca becerileri veya herhangi bir zamanda bu beceriler üzerindeki bağlamsal etkiler açısından anlamak yerine sistem içindeki organizasyonuna, bu organizasyonun nasıl ortaya çıktığına ve nasıl geliştiğine bakar. Bu nedenle, aile-okul ortaklıkları, öğrencilerin eğitimdeki ilerlemeleriyle ilgili bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımda, sistem yaklaşımıyla ilgili beş temel ilke belirlenmiştir (Downer & Myers, 2010).

Öğrenciler açık bir sistemdir. Sistem teorisi, zekâ, öğrenme yaklaşımları, dikkat ve öz-düzenleme gibi içsel süreçlerin ve bireysel özelliklerin, bir öğrenciyi yeterince tanımlamadığını öne sürer. Bunun yerine öğrenci, çevresindeki tüm bağlamlarla (sınıflar, aileler, toplum) sürekli ve karşılıklı etkileşim içinde olan açık bir sistem olarak görülür. Bazı yaklaşımlar, öğrencinin kişisel özelliklerinin ve uyum süreçlerinin başarıyı etkilediğine vurgu yapar, fakat bu süreç, içsel olgunlaşmaya çok değer vermek ve gelişimsel süreci hafife almak anlamına gelebilir.

Sistemler arasındaki ilişkiler parçalarının top-

lamından daha fazlasıdır. Bu ilkeyi, aile-çevre-okul ortaklığının bir unsuru olan ebeveyn-öğretmen ilişkileriyle ilgili olarak düşünmek gerekir. Ebeveyn ve öğretmen arasındaki etkileşimlerin niceliği ve niteliği, ilişkilerin oluşumuna katkıda bulunur. Bununla birlikte bu ilişki, bir öğretmenin öğrencinin sırt çantasında eve gönderdiği notlar ve bir velinin sınıf ödevlerini netleştirmek için yaptığı telefon görüşmeleri gibi etkileşimlerin toplamından daha fazlası olur. Bunun yerine ebeveyn-öğretmen ilişkisi, etkilemesi muhtemel olan kendi sistemi haline gelir. Bu ilke, öğrenci, çevre, öğretmen ve veli arasındaki ilişkilere, bu ilişki yumağı içinde oluşan etkileşimler, kendi içinde yeni bir iletişim sistemi oluşturur.

Sistemler ve sistemler arasındaki etkileşim kaplıları zaman içinde değişir. Öğrenci gelişimi gerçekleşirken onları çevreleyen çevresel sistemler, öğrencideki ve diğer ilgili üst ve alt sistemlerdeki değişikliklere uyum sağlar. Başka bir deyişle öğrenciler, durağan bir bağlamda gelişmezler, bunun yerine zaman içinde birbirlerini de etkileyebilecek birden fazla gelişen sistemin içine gömülürler.

Öğrenci sonuçlarına giden çoklu yollar sadece mümkün değil, muhtemeldir: Motivasyon araçlarının etkisi her öğrenci için farklı olabilir. Bu durum, her öğrenci için gelişim yollarının farklı olduğu anlamına gelir. Öğrenci gelişiminin çoklu, birbirine bağlı ve dinamik sistemlerin ürünü olduğu göz önüne alındığında genel sistem teorisi bizi, bu sürecin karmaşıklığını takdir etmeye ve benimsemeye teşvik eder.

Sistemler yakından uzağa doğru pek çok farklı düzeyde çalışır: Sistem, veli-çevre-okul- öğrenci şeklinde ilerlemektedir. Bu ilişkiler yumağında öğrenci bir alt sistem olarak üst sistemde yerini alır. İlişkiler, öğrenciden eş merkezli çemberler halinde yayılır. Öğrenciye daha yakın olan çevreler daha yakın deneyimleri yansıtırken daha uzaktakiler uzak faktörleri ifade eder. Sistemin tüm birimleri birbirine bağlıdır; sistem içinde herhangi bir yerdeki bir değişikliğin, sistemin diğer öğeleri üzerinde etkiye sahip olabileceğini gösterir. Bununla birlikte bir öğrencinin yakın deneyimlerinin, öğrenci üzerindeki büyük etkisi, ayrıca sistemin uzak kısımlarında bulunan öğrenci çıktıları üzerinde de küçük etkiler yaratır.

Epstein ve Sheldon (2006), yaptıkları çalışmada, okul-toplum-çevre gibi kavramlar üzerine yapılan çalışmaları incelemiş; bu çalışmalarda bul-

nan örnek uygulamalardan ortaya çıkan sonuçlar ve disiplinler arası aile ve çevre yapıları, süreçleri ve sonuçları üzerine yedi ilke belirlemişlerdir. Bu ilkeler şunlardır:

1. *Çocukların gelişimi ve öğrenimi için eğitimcilerin, velilerin ve diğer paydaşların ortak sorumluluklarını tanımak için tanıdık "veli katılımı" terimini "okul, aile ve çevre ortaklıkları" olarak genişletmek.* Klasik teoriler, okul ve aile örgütlerinin ayrı hedeflere, rollere ve sorumluluklara sahip olduklarında verimli ve etkili olduğunu öne sürmüştür. Fakat öğrencilerin öğrenmesine ilişkin veriler ise, evde, okulda ve toplum hayatındaki önemli kişilerin ortak hedefleri olduğu; işbirlikçi, tamamlayıcı ve destekleyici roller oynadığı zaman öğrencilerin okulda daha başarılı olduklarını göstermiştir.

2. *Katılımın çok boyutlu doğasını anlamak.* Geçmiş çalışmalarda yapılan hata, velilerin evde çocuklarına verdikleri desteğin niteliği yerine veliye odaklanmak olmuştur. Bu ilke ise, öğrencilere ve evde yapılan etkinliklerin doğasına ve felsefesine odaklanılması gerektiğini vurgular. Sözelimi veli okulda eğitimin gönüllü bir parçası iken rolleri ve evde çocuğunun ödevlerine yardım ederken rolleri birbirinden farklıdır.

3. *Ortaklıkların yapısını okul ve sınıf organizasyonunun bir parçası olarak görmek.* Okul, aile ve çevrenin ortak hareketi, okul ve sınıftaki eğitim-öğretim sürecinin önemli bir bileşenidir. Okul geliştirme hedefleriyle bağlantılı faaliyetlerde, aile katılımını okul gelişiminin bir bileşeni veya eğitimcilerin profesyonel çalışmalarının bir parçası olarak kurgulamak gerekir. Sözelimi, müfredatın, öğretimin ve değerlendirmelerin okul organizasyonunun bileşenleri olarak anlaşılması gerekir.

4. *Okul, bölge ve şehir düzeylerinde katılım için çok düzeyli liderliği tanımak.* Bu liderlik, şehir veya bölgedeki okulların müdürlerinden birinin liderliği ya da bölge veya şehirde eğitim alanında önemli isimlerden biri şeklinde olabilir. Çok düzeyli liderlik, bölge liderlerinin bir bölgedeki tüm okulların sorunsuz çalışmasını koordine etmeye ve kolaylaştırmaya yardımcı olduğu için, aile ve toplum katılımının okul organizasyonunun bir parçası olduğu görüşünü destekler. Ortaklıklar için bölge liderleri, tüm okulların ortaklık programları için net politikalar geliştirebilir, ekiplerine mesleki gelişim atölyeleri düzenleyebilir ve sunabilir, en iyi uygulamaları paylaşabilir, programlarını değerlendirebilir ve bunlarda iyileştirme yapabilir.

5. *Katılımın öğrenci başarısına odaklanması.* Okul, aile ve çevre ortaklıkları programları, öğrencilerin öğrenmesini ve gelişimini artırmaya odaklanmayı içermelidir. Yapılan araştırmalar, öğrenciler için aile katılımının sonuçlarına ilişkin kanıtları temelini güçlendirmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise seviyelerinde yapılan birçok araştırma, aileler öğrencilerin eğitimine dâhil edildiğinde daha yüksek başarı, daha iyi katılım, daha fazla ders kredisi, sınıfa daha iyi hazırlık ve okuldaki diğer başarı göstergelerine daha fazla sahip olduğunu doğrulamıştır.

6. *Daha başarılı öğrenciler için velilerin katılım hakkının artırılmasının önemini kabul etmek.* Tüm okul, aile ve topluluk ilişkileri eşitlikle ilgilidir. Okul-aile-çevre arasındaki ilişkiler ve yapılacak etkinlikler, yalnızca dâhil olabilecek veya ulaşılabilecek en kolay aile ve kuruluşları değil, tüm paydaşları içermelidir. Bu ilkenin eleştirisi noktası, birçok velinin eğitimcilerle ortak olmak ve öğrencinin başarı sürecine dâhil olmak konusunda istekli olmasına rağmen, özellikle daha fazla örgün eğitim görmüş, daha yüksek gelirli ve okullara daha fazla aşına olan velilerin okula katılımının olduğu yönündedir. Bu konuda tüm aileleri kapsayan iyi tasarlanmış ortaklık programları oluşturulmalıdır.

7. *Daha fazla ve daha iyi çalışmalarla bilgiyi iletirmek ve uygulamayı geliştirmek.* Bu ilke, sürekli gelişim ve değişmeyi temel alır. Okul, aile ve çevre ortaklıkları üzerine araştırmalar ve yeni araştırma yöntemleri geliştirilmeye devam edilmelidir. Araştırmacılar, katılım faaliyetlerinin uygulanması ve sonuçları üzerine yeni ve anlamlı sorular sormalı; böylece okul, aile ve çevre işbirliği ve iletişiminin nitelikli olarak gelişeceği düşünülmelidir.

Her ne kadar yukarıda ailelerin okul eğitim-öğretim süreçlerine katılmalarıyla ilgili yollar ve ailelerin katılımları sağlandığında eğitim-öğretim sürecinde oluşacak nitelikli değişimlerden bahsedilmiş olsa da ailelerin, okul süreçlerine katılmalarıyla ilgili sorunlar mevcuttur. Bu sorunlar, ailelerin çalışıyor olmalarından kaynaklı zaman sıkıntısı ve ne yapmaları gerektiğiyle ilgili eğitim eksikliğidir. Sözelimi öğretmenler, muhtemelen ailelerin katılımlarının nasıl sağlanacağına ve ailelerden çocuğun gelişimi için hangi beklentilerine sahip olmaları gerektiğine dair bir eğitim almamışlardır. Bu bakımdan öğretmen, velinin ne yapacağı ve nasıl yapacağı konusunda fikir sahibi değilken, aileler de okula nasıl bir katkı sunmaları gerektiğini bilmemektedir. Bu konuda yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir (Patrikakou & Weissberg, 1999):

Öncelik olarak ortaklık: Öncelikle veli katılımı için okul personeli bir eğitimden geçirilmelidir. Ayrıca okullar, hem öğretmenler hem de veliler tarafından olumlu okul-aile-ortaklık çabalarını sistematik olarak tanımanın yollarını bulmalıdır. Hem velilerin hem de öğretmenlerin zaman konusunda birden fazla talebi olabilir, bu nedenle her okulun kendisi için en önemli ortaklık türlerini tanımlaması ve ardından onları hedef alan müdahaleler için öncelikler belirlemesi gerekir.

Çalışma ve çabaların planlanması. Nereye gittiğinizi bilmiyorsanız, nereye, ne zaman vardığınızı bilemezsiniz. Bu nedenle etkili okul-aile ortaklıkları dikkatle planlanıp uygulanmalıdır. Okulun öğretim yılının başında velilerin ihtiyaçlarını, görüşlerini ve okula katılım modellerini değerlendirmek, önemli bir ilk adımdır. Böyle bir değerlendirme, iki amacı gerçekleştirir: Öğretmenin velilere ulaşma çabalarını daha etkili bir şekilde planlamasına yardımcı olurken aynı zamanda onların, velilere bakış açılarında değer verdiği ve onların önerilerinin okul tarafından kullanılacağına dair önemli mesajlar iletir.

Proaktif ve kalıcı iletişim. Eğitim-öğretim yılı boyunca velilerle sınıf kuralları, beklentiler ve hedefler hakkında düzenli ve sürekli iletişim, onları eğitim sürecine anlamlı şekilde dâhil edecektir. Velileri sınıf rutinleri ve evde nasıl yardımcı olabilecekleri hakkında bilgilendirmek, onlara çocuklarının eğitiminin bir parçası olmaları için yapılandırılmış fırsatlar sağlamış olur. Veliler ve öğretmenler, iletişimde en iyi yolları (telefon görüşmeleri, notlar veya evde okul günlüğü) ve onlara ulaşılabilecek zamanları belirlerlerse, ev-okul iletişimi daha da etkili olur.

Olumlu yaklaşım: Öğretmenlerin velilerle sık sık görüştükleri zamanlar, öğrencilerin yaramazlık yaptığı zamanlardır. Fakat öğrencinin başarılı olduğu zamanlarda da veliler ile iletişim halinde olunmalıdır. Bu durumda, okuldan gelen iletişim isteği otomatik olarak "kötü haber" olarak algılanmayacak; bu olumlu girdi, velilere, öğretmenin sadece zayıf noktalarını değil, çocuğu bir bütün olarak gördüğünün bir göstergesi olacaktır. Bu da öğretmenin kendileriyle paylaşması gerekebilecek herhangi bir endişeyle ilgili haberleri almak için daha iyi bir konumda olacak olan velilere daha geniş bir bağlam sağlar.

Kişiselleştirilmiş ilişkiler. Yukarıda bahsedilen adımlar, velileri okul etkinlikleriyle ilgili iletişim halinde tutma konusunda önemli işleve hizmet eder.

Ancak bu genel iletişim türleri, gerekli bir bileşen olmakla birlikte, yeterli bir okul-ev iletişim süreci oluşturmaz. Velilerin dikkatini çeken şey, kendi çocukları hakkındaki özel bilgilerdir. Velilere, çocuklarının güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin somut örnekler sunan öğretmenler, daha yüksek düzeyde işbirliğine ulaşacaktır.

Şüphesiz, okul çevre ilişkileri konusu gündeme geldiğinde, öncelikle velilerin eğitim-öğretim sürecine katılımı konusu akla gelir. Gerek ulusal alanyazında, gerekse uluslararası alanyazında velilerin okul süreçlerine katılımı üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda temel yaklaşımlardan biri, Epstein (1992) tarafından geliştirilen modeldir. Modele göre, velilerin çocuklarının eğitimine katılabilecekleri altı yol belirlenmiştir. Bu yollar, bir sosyal hizmet yaklaşımıyla tutarlı olan işlerde, tipoloji, ev-okul ortaklıkları, çocuklar ve ailelere ekolojik bir bakış açısı, çocukları, aileleri ve ev-okul ilişkilerini etkileyen gelişimsel konuların dikkate alınmasını içermektedir. Ayrıca modelin en önemli unsuru velilerin ve okulların öğrenci başarısı için sorumluluğu paylaşmasıdır. Velilerin katılımını sağlayan altı yol aşağıda sıralanmış ve kısaca açıklanmıştır:

1. Tip İşbirliği: Ailelerin temel yükümlülükleri

Aileler; çocukların sağlık ve güvenliğini sağlamak, çocukları okula hazırlayan ve sınıflar boyunca sağlıklı çocuk gelişimini sürdüren ebeveynlik becerileri ve çocuk yetiştirme yaklaşımlarını geliştirmek, tüm okul yılları boyunca öğrenmeyi ve davranışı destekleyen olumlu ev koşulları oluşturmaktan sorumludur. Okullar, okuldaki veya diğer yerlerdeki atölye çalışmaları ve diğer ebeveyn eğitimi, öğretimi ve bilgi verme biçimleri aracılığıyla, ailelerin her sınıf düzeyinde çocuklarını anlamaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri geliştirmelerine yardımcı olur.

2. Tip İşbirliği: Okulların temel yükümlülükleri

Okullar, okul programları ve çocukların gelişimi hakkında ailelerle iletişim kurmaktan sorumludur. İletişimler, çoğu okulun sağladığı duyuruları, telefon görüşmelerini, ziyaretleri, karneleri ve velilerle yapılan konferansları içerir. Diğer yenilikçi iletişimler, ailelere okulları seçmeleri veya değiştirmeleri, öğrencilerin müfredatı, kursları, özel programları ve etkinlikleri ve her sınıf düzeyindeki diğer fırsatları seçmelerine yardımcı olmak için gerekli bilgilendirmeyi içerir. Okullar, iletişim biçimlerini ve sıklığını değiştirir ve eve gönderilen bilgilerin tüm aileler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını büyük

ölçüde etkiler. Okullar, iki yönlü iletişimi teşvik ederek ortaklıkları güçlendirir.

3. Tip İşbirliği: Okula katılım

Ailelerin okula katılım sürecine, sınıflarda veya okulun diğer alanlarında öğretmenlere, yöneticilere ve çocuklara yardımcı olan veliler ve diğer gönüllülerle birlikte öğrenci performansını, spor etkinliklerini veya diğer etkinlikleri desteklemek için okula gelen aileler dâhil edilir. Okullar, daha fazla ailenin gönüllü ve izleyici olarak okula katılabilmesi için programlar geliştirir ve değiştirir. Okullar, öğretmenlere, öğrencilere ve diğer yerlerde okul iyileştirme çabalarına yardımcı olmaları için onlardan gönüllü olanları işe alır ve eğitir.

4. Tip İşbirliği: Evde öğrenme etkinliklerine katılım

Öğretmenler, ebeveynlerden kendi çocuklarını evde izlemelerini ve onlara yardım etmelerini ister ve onlara rehberlik eder. Öğretmenler, çocukların sınıf çalışmalarıyla koordine edilen, öğrenmeyi ilerleten veya zenginleştiren evde öğrenme etkinliklerinde çocuklarıyla nasıl etkileşimde bulunacakları konusunda ebeveynlere yardımcı olur. Okullar, ana babaların, öğrencilerin her sınıfı geçmeleri için gerekli olan akademik ve diğer beceriler ve gereklilikler hakkında bilgi vererek; izleme, tartışma, ev ödevleri ve uygulamalarda gerekli becerilerin pekiştirilmesi konusunda yönergeler sağlayarak evde nasıl yardım edeceklerini anlamalarını sağlar.

Tip 5: Karar verme, yönetim ve okul gelişimine katılım

Okullar, ebeveynleri, karar verme becerileri ve temsil ettikleri tüm ebeveynlerle nasıl iletişim kuracakları konusunda eğiterek lider ve temsilci olmalarına yardımcı olmak suretiyle velileri okul kararlarına katkıda bulunanlar olarak değil, yönetim sürecinde gerçek aktörler olarak dâhil ederek okul geliştirme konularında diğer veli ve toplum gruplarına bilgi aktarmalarını sağlar.

6. tip işbirliği: Topluluk örgütleriyle işbirliği ve değişim

Okullar, çocukların eğitimi ve gelecekteki başarılarının sorumluluğunu paylaşmak için işletmeler, kültürel kuruluşlar ve diğer gruplarla işbirliği yapar. İşbirliği, çocukların ve ailelerin okul öncesi ve sonrası bakım, sağlık hizmetleri, kültürel etkinlikler ve diğer programlar gibi toplum ve destek hizmetlerine erişimini sağlayan veya koordine

eden okul programlarını içerir. Okullar, müfredatı ve diğer öğrenci deneyimlerini geliştirmek ve zenginleştirmek için toplum kaynaklarından ne kadar haberdar olduklarına ve bunlardan ne kadar yararlandıklarına göre farklılık gösterir. Okullar, ev koşullarını güçlendirmeye ve çocukların öğrenmesine ve gelişmesine yardımcı olabilecek topluluk kaynakları hakkında bilgi vererek ailelere yardımcı olur.

Okul-Çevre İlişkilerinde Okul Müdürünün Sorumlulukları

Okul ve aile, çocuğun hayata hazırlanmasında, önemli ve kritik konuma sahip iki öğedir. Her iki unsurun ortak amacının, çocuğun iyi bir insan ve vatandaş olarak yetiştirilmesi olduğu görülmektedir. Okul aile arasında etkili bir iletişim süreci ve nitelikli bir işbirliği, bu ortak amaca ulaşmayı kolaylaştırır. Okul ve aile arasında ilişkilerin iyileştirilmesi, eğitimin etkili ve verimli olmasına yardımcı olur. Toplumun ve okul çevresinin beklentisi de bireylerin iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesi durumudur. Her toplum, kendisini oluşturan bireylerin erdemli, faziletli ve dürüst insanlar olmasını ister. Böylece bir ülkede bireyler, birbirine karşı hoşgörülü davranır, birbirinin hak ve beklentilerine saygı duyar ve toplumsal kurallara normlara kurallara uyarlar. Özetle her toplum, varlığını ve geleceğini devam ettirmek ister ve kendisini var edecek ve yaşatacak bireylere ihtiyaç duyar (Gül, 2020).

Okulların çevresi dinamik bir yapıdadır. Bu dinamik yapıdan dolayı okuldan beklentiler gün geçtikçe değişmekte ve farklılaşmaktadır. Okul müdürü, odasında oturarak bu dinamik çevreyi kontrol edemez, anlayamaz ve uygun tepkiler ortaya koyamaz. Bu bakımdan okul müdürü, okul-çevre ilişkilerinde baskı gruplarını iyi tanımalı, çevrenin amaç ve beklentileri konusunda duyarlı olmalı, çevrenin amaç ve beklentilerini kontrol altında tutabilmelidir. Ayrıca okul müdürü, okula katkıda bulunmak isteyen gönüllü aileler, kuruluşlar ve gruplarla işbirliği içinde olmalıdır. Okul çevresi ve paydaşlarından okul yapımı ve onarımı, okul araç

ve gereçlerinin temini, eğitim ve yardıma muhtaç ve başarılı öğrencilere burs sağlanması gibi konularda destek alınabilir (Balay, 2021).

Aşağıda belirtilen dört liderlik süreci, zaman içinde okul-çevre ilişkilerindeki değişim sürecini açıklamaktadır. Bu konuda tarihsel sürece bakıldığında, okuldaki eğitim-öğretim sürecinin, verilen kararların ve yapılanların, sadece okulu (okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmenler ve öğrenciler) ilgilendirdiğinin ötesinde okulda alınacak kararlara, velilerin ve paydaşların da dâhil edilmesi gerektiği beklentisine doğru bir süreç yaşanmaktadır.

Nitelikli bir eğitim-öğretim sürecinde okullar, daha adil ve demokratik bir toplum ve okullar inşa etme sürecinde, okulun parçası ve parçası olan kişi ve kurumlarla ilişki kurmaya eğilimli, diyaloga ve güç paylaşımına değer veren eğitimcilere sahip olmalıdır. Bu bağlamda aileler ve topluluk grupları arasında karşılıklı saygıya dayalı ittifaklar oluşturulmalıdır. Okul-çevre ve aile katılımında liderlik açısından alanyazında dört temel model tanımlanmıştır. Bunlar (Auerbach, 2010); ilişkileri engelleyici liderlik, nominal ilişkiler için liderlik, geleneksel ilişkiler için liderlik ve otantik ilişkiler için liderlik şeklindedir.

İlişkileri Engelleyici Liderlik: Bu liderlik türünde okul kararları sadece okulu bağlar, öğrenciler ve okul arasındadır. Çevrenin okulu etkilemesi söz konusu değildir. Okul ve çevre arasında sifıra yakın bir etkileşim söz konusudur. Çevreye kapalı bir örgüt yapısı söz konusudur. Okul müdürü, kendini maksimum düzeyde kontrol üzerine konumlandırır ve çevrenin sesine kulak vermez.

Nominal İlişkiler İçin Liderlik: Bu liderler, ebeveynleri dâhil etmek için biraz çaba harcar, ancak onları sınırlı ve kontrollü tutarlar. Bu liderlik sürecinde, özellikle veliler ve çevre, okul müdürü okula çağırıldığında ancak sürece ve sınırlı kararlara dâhil olurlar.

Geleneksel İlişkiler İçin Liderlik: İki yönlü iletişimi

Şekil 1: Çevre İlişkileri Yönünden Okul Liderliği Evrimi (Auerbach, 2010)

me ve daha çeşitli düzeyde katılıma odaklanan bu yaklaşım, okul gündemi etrafında dönen hizmet merkezli bir model olarak görülebilir. Giderek daha fazla tartışılmasına rağmen bu model, nâdiren tam olarak uygulanmaktadır. Günümüzdeki geleneksel okullarda tam olarak uygulanmasa da genel hatlarıyla okul müdürleri tarafından bu liderlik davranışının benimsenmesi söz konusudur.

Otantik İlişkiler İçin Liderlik: Otantik ortaklıklar için liderlik, sosyal adalet, demokratik katılım ve kültürel duyarlılık gibi daha geniş hedefleri üstlenir. Ailelerin ve eğitimcilerin rollerinin birlikte yapılandırıldığı, diyalog ve karşılıklı öğrenmeye dâhil olduğu karşılıklı bir güçlendirme modelidir. Bu liderler, aile katılımını başlı başına değerli görür ve daha işbirlikçi bir liderlik tarzına sahiplerdir.

Tablo 1

Çevrenin Okuldaki Eğitim-Öğretim Sürecine Katkı Durumları

Eğitim Alanı	Çevrenin Katılım Türü
Öğretim Programı Desteği	Velilerin evde çalışmayı izlemesi
	Okul personeline motivasyon desteği
	Katılımı iyileştirme, sürekliliğini sağlama
	Desteğe ihtiyacı olan problemlili öğrenciye yardım etme
	Diğer çevre paydaşlarını kararlarla ilgili bilgilendirme
	Her öğrenci için ideal çalışma ortamına yardımcı olma
Ek Okul Kaynakları Sağlama	Öğretmenlere destek olma
	Öğretmenin veya okulun eksik kaldığı durumlarda destek olma
	Okul binasının fiziki durumu için emek harcama
Okul Yönetimine Destek Sağlama	Tamir/bakım yardımı
	Ekipman, öğrenme (kitaplar, öğretim materyalleri) yardımı
	Dezavantajlı öğrenciler için maddi yardım
	Okul programlarının başarılı bir şekilde uygulanması için destek sağlama
Okul Yönetimine Destek Sağlama	Çocukların öğrenimi için veliler arasında sorumluluğu teşvik etme
	Okul personeli üzerindeki yükü azaltmak için destek sağlama
	Yeni fikirler sağlama, sorun giderme sürecine yardımcı olma
	Danışma/yönetim komitelerinde görev yapma
	Planlama, yönetim süreçlerinde destek olma
	Resmi ve gayri resmi konularda sorumluluk üstlenme
	Okulun yönetim işlevlerinin çoğunu üstlenme

Her ne kadar okul yönetiminde otantik ilişkiler için liderlik tarzının en ideal durum olduğu düşünülse de eğitimle ilgili alanyazında eğitim sorumluluğu ve yetkisinin devredilmesiyle ilgili potansiyel riskler tartışılmamıştır. Sorunları ele almak için kendilerini başarılı bir şekilde organize edebilen toplulukların (okul-veli-çevre) bile, çözüm türleri üzerinde anlaşmaya varamadıkları görülmüştür. Stratejik planlar ve eylem planları oluşturmak ve uygulamak, teknik beceriler gerektirebilir ve her paydaşın kendine özgü bakış açısı ve beklentileri, kararların alınmasında zorluklar ortaya çıkarabilir. Williams'a göre (1997) okul çevre ve paydaşlarına dair görev, alan ve sorumlulukları aşağıdaki tabloda görülmektedir (Adams, 2002).

Türk Eğitim Sisteminde Okul-Çevre ve Veli İlişkileri

Okulun amaçlarına ulaşmasında velilerin önemli rolü olduğu yadsınmaz. Okulda kazandırılan bilgi ve beceriler, aile ortamında da izlenmeli ve pekiştirilmelidir. Ayrıca evde verilen eğitim ile okulda verilen eğitim paralellik göstermelidir. Bu durum, öğrencinin bocalamasını önleyecek ve akademik başarısına katkıda bulunacaktır. Her öğrencinin başarısı için veli-okul etkileşimine ihtiyaç duyulmasına rağmen, bilhassa öğrenme gücünün çeken öğrencilerin sorunlarını çözmek için okul ile aile arasında işbirliğine daha fazla ihtiyaç vardır. Veliler arasında toplumsal konumu güçlü, yüksek mevkide olanlar bulunabilir. Okul (okul müdürü, öğretmenler), bu velilerin liderlik, girişimcilik ve güçlü özelliklerinden yararlanarak çevre ile daha iyi ilişkiler kurabilmelidir. Türkiye'de daha nitelikli ve etkili veli- okul dayanışması için okul-aile birliği kurulmuştur (Bozkurt, 2021).

Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliğine göre birlik, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ile okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim ve öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, okulun ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulur ve bazı görev ve yetkileri şu şekildedir:

- Öğrencilerin, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerler doğrultusunda yetiştirilmeleri için okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.
- Okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine, eğitimde kalite ve başarı için okulun stratejik plan çalışmalarına ve uygulamasına destek olmak, eğitimde fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğret-

menler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.

- Öğrencilerin başarısını artırmak amacıyla okul yönetimince planlanan kurs, sınav, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine katkı sağlamak.
- Okul yönetimiyle iş birliği yaparak eğitim ve öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının değerlendirilmesine katkı sağlamak.
- Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, bu hizmetlere ilişkin sosyal güvenlik primi, vergi ve benzeri ödemelerin yapılmasını sağlamak.
- Millî bayramlar, belirli gün ve haftalar ile kültürel yarışmaların düzenlenmesi giderlerine katkıda bulunmak.
- Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi ve manevi destek sağlamak, aynı amaçla kardeş okullara da katkıda bulunmak.
- Eğitim ve öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.

Bozkurt, Bayar ve Üstün (2018), yaptıkları çalışmalarında, nitelikli okul- aile birliği için okulların, sadece rehberlik servislerinin veli eğitimi çalışmalarını yürüttükleri, okul aile birliği toplantılarının yeterince amaca hizmet etmediği, okulların çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınması için daha çok çaba sarf etmesi gerektiği, okulların maddi kaynak bulmada büyük sorunlar ile karşılaştığı sorunlarını tespit etmişlerdir. Nayir'a (2021) göre ise, nitelikli ve etkili bir okul-aile birliği süreci oluşturmak için, öncelikle velilerin okula nasıl katılacakları konusunda eğitilmesi ve bilgilendirilmesi, gönüllü bir katılım sağlanması için okulun çaba sarf etmesi, okul - aile birliği çalışmalarında yasal düzenlemelere uyulması, velilere sadece öğrenci başarısızlıklarında değil, her durumda bilgi verilmesi gerekmektedir. Ayrıca yapılacak toplantılar, önceden takvime bağlanmalı ve veliler önceden bilgilendirilmelidir, söz konusu öğrenci olduğunda velinin de karara katılımı sağlanmalı, veliler hakları ve sorumlulukları açısından okul tarafından bilgilendirilmelidir.

Okul-aile işbirliğinin yetersiz olmasının sebepleri arasında okulun ve velinin eksik yanları bu-

lunmaktadır. Okul yönünden, rehber öğretmen eksikliği ve velilere aile katılımı hakkında eğitim verilememesi; veliler yönünden ise, velilerin çocuk eğitimi konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları, çocuklarına karşı ilgisiz tutumları olduğu söylenebilir (Özgan ve Aydın, 2010). Aile katılımı, çocukların nitelikli eğitimi için önemli bir konudur. Geleneksel yaklaşımda, okul-aile ilişkilerinde öğretmen, velilerden çocukların ödevlerine yardım ve kontrol, okumalarında dinleme gibi sadece destek faaliyetleri beklemekteydi. Nitelikli okul-aile işbirliğinde ise, hem öğretmene hem de veliye farklı rol, görev ve sorumluluklar düşmektedir. Söz konusu süreç, işbirliği içinde karşılıklı olarak sürdürüldüğünde birçok avantaj sağlayacaktır. Nitelikli ve etkili okul-aile işbirliği, öğrencinin tutum, davranış ve zihni gelişimlerini, becerilerini ve başarısını artırmanın yanında, öğretmen-aile ilişkilerini geliştirecek, okulda paylaşımcı ve katılımcı bir iklim oluşmasını sağlayacak, öğretmenin iş doyumunu yükseltecek, velilerin okulun faaliyetlerine gönüllü ve aktif katılımını sağlayacak, okula yönelik pozitif duygular hissetmesini ve eğitime ilgilerini daha da artıracaktır (Kıral, 2021). Tüm bunlar ışığında Türk eğitim sistemi içinde öğrencilerin bütüncül gelişimi için okul, aile, öğretmen ve çevre ilişkileri oldukça kritik bir öneme sahiptir. Çocuğun eğitim yaşantısını, hayat başarısını ve gelişimini etkileyecek olan bu değişkenler arasındaki ilişkilerin niteliği de bir o kadar değerlidir.

Kaynakça

- Adams, D. (2002). *Education and National Development: Priorities, Policies, and Planning*. Asian Development Bank Comparative Research Centre, The University of Hong Kong.
- Auerbach, S. (2010). Beyond coffee with the principal: Toward leadership for authentic school-family partnerships. *Journal of School Leadership*, 20(6), 728-757.
- Balay, R. (2021). Okula toplumsal katılım (okul, çevre, toplum ve aile ilişkileri). İçinde Hasan Basri Memduhoğlu & Kürşad Yılmaz (Ed.). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Bozkurt, E. (2021). Okul çevre ilişkileri ve okula toplumsal katılım. İçinde Ahmet Üstün & Adem Bayar (Ed.) *Son Değişikliklerle Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Bozkurt, E.; Bayar, A., ve Üstün, A. (2018). Okul yöneticilerinin okul çevre ilişkileri ile ilgili sorunları ve çözüm önerileri. Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,11(3), 2561-2574. doi: 10.17218-hititsosbil.450351

- Christenson, L. S., & Reschly, A. L. (Eds.). (2010). *Handbook of school-family partnerships*. New York: Routledge.
- Downer, J.T & Myers, S.S. (2010). *Application of a developmental/ecological model to family school partnerships*. (Eds.) Sandra L. Christenson & Amy L. Reschly. *Handbook of school-family partnerships*. New York: Routledge.
- Epstein, J. L. (1992). School and family partnerships. In M. Alkin (Ed.). *Encyclopedia of educational research* (pp. 1139–1151). New York: Macmillan.
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Routledge.
- Epstein, J. L., & Sheldon, S. B. (2006). Moving forward: Ideas for research on school, family, and community partnerships. *SAGE handbook for research in education: Engaging ideas and enriching inquiry*, 117-138.
- Gül, İ. (2020). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem.
- İhtiyaroğlu, N. (2020). Okul-çevre ilişkisi. İçinde N. Cemaloğlu (Ed.) *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Kıral, B. (2021). Okul-aile ve çevre ilişkileri. İçinde Mehmet Metin Arslan & Songül Altınışık (Ed.). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Nayir, F. (2021). Okul - aile - çevre ilişkileri. İçinde Uğur Akın (Ed.) *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Özgan, H.& Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Elazığ. ss. 802-811
- Patrikakou, E. N., & Weissberg, R. P. (1999). The seven P's of school-family partnerships. <https://www.edweek.org/education/opinion-the-seven-ps-of-school-family-partnerships/1999/02> adresinden 11.02.2022 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Patrikakou, E., & Weissberg, R. (2007). School-family partnerships to enhance children's social, emotional, and academic learning. *Educating people to be emotionally intelligent*, 49-61.
- Pianta, R. C. & Walsh, D. J. (1996). *High risk children in*

the schools: Creating sustaining relationships.
New York: Routledge.

Şişman, M. (2021). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi.*
Ankara: Pegem

Toker Gökçe, A. (2020). Sınıfta zaman yönetimi. İçinde
Türkan Argon & Şenay Sezgin Nartgün (Ed.). *Sınıf
Yönetimi.* Ankara: Pegem.

Williams, J. 1997. Improving School-Community
Relations in the Periphery. In *Quality Education
for All*, edited by D. Nielsen and W.K. Cummings.
New York: Garland.